

EU MONITOR

Jednání o VFR: Co si Češi myslí o nejnovějším vývoji

Vít Havelka

- **Původní cíl předchozí Evropské komise, dokončit jednání o víceletém finančním rámci po roce 2020 do konce roku, nebude zcela určitě naplněn. Prosincová Evropská rada nedospěla ke konečnému rozhodnutí, takže nejbližším možným termínem pro nalezení shody je březnové zasedání Evropské komise s tím, že jednání mohou sklouznout do německého předsednictví v druhé polovině roku 2020.**
- **To by znamenalo velmi málo času na přípravu dohod o partnerství mezi Evropskou unií a členskými státy a následně vedlo k narušení využívání peněz z evropského rozpočtu. Vypadá to tedy, že EU bude muset ještě ujít dlouhou cestu, než dosáhne konečné dohody o budoucím VFR. Členské státy totiž v současné době jednájí nejen o celkové velikosti budoucího evropského rozpočtu, ale také o přidělování prostředků do rozpočtových kapitol nebo reformě systému zdrojů rozpočtu.**

Poslední finský návrh¹ předložený na prosincovém zasedání Rady byl krokem vpřed; hlavní neshody však stále přetrvávají. Následující příspěvek se proto zaměří na nejnovější vývoj jednání, konkrétně z české perspektivy. Text by měl čtenáři pomoci pochopit, co je pro Českou republiku v sázce a proč Češi nadále rozporují určité aspekty VFR. Článek je rozdělen do několika kapitol, nejprve stručně vysvětlují české stanovisko k VFR, poté komentují finský návrh a závěry dosažené v prosincové EK a konečně nastíním očekávané další kroky české vlády.

Hlavní české zájmy

Na základě rámcové pozice zveřejněné českou vládou² a prohlášení vysokých českých politiků, se dá říci, že hlavním zájmem České republiky je zabránění škrtů ve dvou tradičních politikách EU – Společné zemědělské politice a Politice soudržnosti. Pokud jde o celkovou výši rozpočtu, Česká republika sedí na dvou židlích. Na jedné straně nemá námítky proti jeho navýšení, současně by však podpořila menší rozpočet, než navrhuje Komise, pokud by to neohrozilo alokace do Politiky soudržnosti (KP) a Společné zemědělské politiky (SZP).

Při detailním pohledu SZP a KP je důležité zmínit, že Česká republika má především problém se třemi návrhy. Zaprvé, česká správa se silně staví proti zastropování přímých plateb zemědělským společnostem. Pokud by byl návrh EK schválen došlo by k zastropování přímých plateb na 100 000 EUR/farmu, což by znamenalo výraznou ránu pro konkurenceschopnost českého zemědělského průmyslu. Ten je na rozdíl od zbytku EU silně koncentrovaný, nikoliv distribuovaný do malých rodinných firem. Dalo by se namítnout, že podobně jako v Maďarsku, mohlo být vytváření velkých podniků a privatizace zemědělské půdy spojeno s neprůhlednými transakcemi. Realita je však taková, že pouze Češi mohou decentralizovat své zemědělství a navrhované omezení přímých plateb by

českou produkci poškodilo. Za druhé, česká vláda odmítá aktuální tematickou koncentraci politiky soudržnosti, která se má zaměřovat zejména na „inteligentní Evropu“ a „zelenou Evropu“. Podle návrhu Komise by měla Česká republika vyčlenit nejméně 45 % z celkového národního balíčku na „chytřejší Evropu“ a 30 % na „zelenou a nízkouhlíkovou Evropu“. To je v rozporu s plánem stávající české vlády, která se chce zaměřit především na velké infrastrukturní projekty, jako jsou vysokorychlostní železnice a dálnice. Současně Češi bojují o možnost přerozdělování finančních prostředků mezi různými programy v průběhu programového období. Evropská komise navrhuje, aby státy mohly převést až 5 % z celkové částky³, Češi by však chtěli zvýšit limit na 10 %. Podle nich by to umožnilo větší flexibilitu při přidělování prostředků tam, kde jsou skutečně potřeba. „Nové priority“ definované Evropskou komisí jsou podporovány Českou republikou, nicméně panují obavy, že EU nebude schopna dosáhnout dostatečných adsorbčních kapacit. EU musí například zaručit, že v rámci čtvrté rozpočtové kapitoly „migrace a ochrana hranic“ bude připraveno dost projektů, které umožní jejich efektivní využití.

Pokud jde o nové zdroje rozpočtu EU, dává Česká republika přednost omezení příjmů na příspěvky členských států dle HND. Nevidí totiž žádný důvod v rozšiřování systému vlastních zdrojů, protože by to celý systém komplikovalo a navíc přispívalo pouze k 12 % celkově nutných prostředků. Tato pozice je v souladu s obecnou politikou současné české vlády, která upřednostňuje „intergovernmentální Evropu“. Z tohoto hlediska je pro ČR rozumné omezit autonomii zdrojů EU a zajistit, aby byla nadále závislá na svých členských státech.

V neposlední řadě se Česká republika brání speciálnímu nařízení Komise o právním státě. Nejedná se o principiální odpor, ale spíše technický; Česká vláda uznává, že EU musí chránit základní hodnoty EU a že musí existovat

1

<https://www.euractiv.com/wp-content/uploads/sites/2/2019/12/Finnish-Negotiating-Box-2-Dec.pdf>

2

Není-li uvedeno jinak, kapitola čerpá z informací zapsaných v českém rámcovém postoji k návrhu Evropské komise ohledně VFR. Více na: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=136214>

3

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2018%3A375%3AFIN>

České vize pro Evropu, evropské vize pro Česko
Czech Visions for Europe, European Visions for the Czechs

účinný systém vymáhání. Na druhou stranu se domnívá, že nařízení bude dublovat již zavedená opatření a nepřineslo by výrazné zlepšení současné situace. Čechům se také nelíbí princip obráceného hlasování QMV v Radě, které by mohlo zrušit rozhodnutí Komise. Vláda se domnívá, že nařízení by mělo následovat příklad čl. 7, což znamená, že rozhodnutí Komise by mělo být posvěceno Radou pomocí QMV. Takový postoj lze vnímat jako „taktické váhání“; ustanovení právního státu není něco, co by Češi oponovali do roztrhání těla, zároveň jej ale nepodporují. Je to jen další železko užitečné ve vyjednávání.

České vnímání posledního návrhu finského předsednictví

Diskuse během letošního prosincového zasedání Evropské rady se vedla na základě návrhu finského předsednictví, ale kvůli vyčerpávajícím jednáním o klimatické neutralitě nebyl dostatek času matérii prodiskutovat. Výsledkem je, že agenda VFR sklouzne do roku 2020. Odpovědnost za jednání bude přenesena z rotujícího předsednictví na předsedu Evropské rady Charlese Michela.

Pro Českou republiku je to dobrá zpráva, protože finský návrh byl z českého hlediska v podstatě nepřijatelný. Hlavní námitky se týkaly Politiky soudržnosti a Společné zemědělské politiky. Finové ignorovali výzvy skupiny „Přátelé soudržnosti“ - ponechali snížené alokace do politiky soudržnosti a dále snížili „záchrannou síť“ pro minimální snížení národních obálek na 71 % současné částky ve VFR 2014–2020⁴. Zároveň se postavili za většinu problematických oblastí, jako je zvýšená úroveň spolufinancování a tematické koncentrace.

Ve společné zemědělské politice byla provedena určitá zlepšení. Finské předsednictví zvýšilo celkové alokace a hlavně je zaměřilo na II. Pilíř SZP, čímž vyvážilo předchozí škrty navržené Evropskou komisí. Na druhou stranu byly z českého pohledu celkové změny nepřijatelné, neboť Finové

ve svém návrhu ponechali omezení přímých plateb na 100 000 EUR/farmu, tedy opatření, proti kterému budou Češi až do samého konce bojovat.

Nakonec finské předsednictví důrazně upřednostnilo propojení zásady právního státu s financováním EU.⁵ Zachovali původní návrh Komise včetně spouštěcího mechanismu, který by Komisi dal silný nástroj v boji proti odklonu od demokratických principů. Komise by tak mohla rozhodnout o zastavení čerpání evropských prostředků, pokud by bylo v některém členském státě EU zjištěno systémové porušování právního státu. Rada by nebyla povinna toto rozhodnutí schválit, pouze by měla možnost zvrátit rozhodnutí zpětným hlasováním QMV. Jak bylo vysvětleno výše, Česká republika by se tomuto návrhu bránila. Přijatelné by mohlo být zavedení požadavku na potvrzení rozhodnutí EK Radou.

Další vývoj po prosincové Radě

Z českého hlediska zůstávají jednání teprve v počátcích, jelikož od zveřejnění návrhu víceletého finančního rámce v květnu 2018 se Unii nepodařilo dosáhnout žádného významného pokroku. Předseda Rady Charles Michel bude muset investovat neobvyklé množství energie do vyjednávání a prolomil patovou situaci. Z tohoto hlediska je třeba ocenit, že předseda Michel má v úmyslu zorganizovat v únoru mimořádné zasedání Evropské rady a současně s největší pravděpodobností povede konzultace s národními delegacemi.

Pokud jde o budoucí kroky České republiky, bude se pravděpodobně soustředit na tři oblasti. Zaprvé se bude stavět proti zastropování přímých plateb v I. pilíři společné zemědělské politiky. Na základě rozhovorů s českými úředníky, je možné, že se ČR podaří toto opatření zvrátit. Přeci jenom nejsilnějšími zastánci zastropování jsou Evropská komise a Evropský parlament. Členské státy pravděpodobně nebudou ochotny obětovat politický kapitál v boji proti zastropování a spíše se zaměří na maximalizaci

⁴ Více na: <https://www.euractiv.com/wp-content/uploads/sites/2/2019/12/Finnish-Negotiating-Box-2-Dec.pdf>

⁵ Ibid.

České vize pro Evropu, evropské vize pro Česko
Czech Visions for Europe, European Visions for the Czechs

svých národních obálek. Z druhé lze očekávat, že Češi budou usilovat o udržení původních 24 % záchrané sítě. Z českého pohledu se totiž jedná o velmi velkorysý návrh, jelikož poskytuje České republice výrazně více finančních prostředků, než by obdržela, pokud by byly její alokace vypočteny podle standardních kritérií (odhad je přibližně 50 % současné alokace). V neposlední řadě pak bude česká vláda zdůrazňovat důležitost flexibility v aktuální tematické koncentraci politiky soudržnosti. Současná administrativa se bude snažit omezit minimální alokace do „zelené“ a „inteligentní“ Evropy a zároveň prosazovat vyšší limit v převodech mezi různými programy.

Celkově má Česká republika výhodu v tom, že ve většině případů leží její pozice někde mezi evropskými extrémami. Je zřejmé, že existují oblasti (jako například výše uvedené) kde Češi stojí mimo evropský mainstream, nicméně jako země blížící se průměru HDP EU, je dobře postavena ve vyjednáváních. Některé radikální výroky českých představitelů lze tedy vnímat především jako snahu o zachování návrhu Evropské komise, nikoliv jako něco, čeho by opravdu chtěli dosáhnout.

Vít Havelka

Vít Havelka studuje doktorský program na Katedře evropských studií, IMS, Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Zaměřuje se na institucionální vztahy EU a jejích členských států, EU rozpočet, europeizaci a transformativní roli Evropské unie. Od ledna 2016 byl zaměstnán Velvyslanectvím Norského království v České republice na pozici Political Officer a od roku 2018 pracuje v EUROPEUM jako výzkumný pracovník.

Spolufinancováno v rámci
programu Evropské unie
„Evropa pro občany“

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.